

Mølleren på Børkop Vandmølle

Mølleren på Børkop Vandmølle

Grafisk tilrettelæggelse:
Vejle Grafisk - 76420060
www.vejlegrafisk.dk

Fotos:
Allan Simonsen

ISBN 87-990977-0-2

Bogen er trykt i august måned 2005
og er udgivet i 500 eksemplarer.

Mølleren på Børkop Vandmølle

Af Vibeke Kruse

Forord

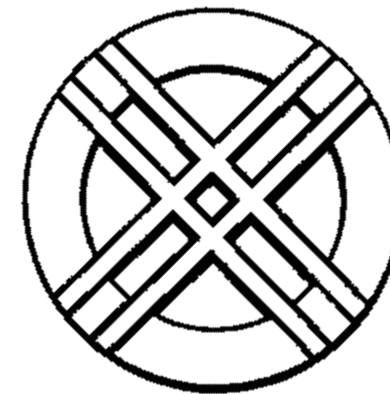
En stor tak til sponsorerne Munkebjerg Hotel, Restaurant Børkop Vandmølle og Børkop Kommune, som har gjort det muligt at udgive denne bog.

Der skal også lyde en stor tak til journalist og forfatter Vibeke Kruse samt fotograf Allan Simonsen for tekst og billeder.

Endvidere vil vi gerne takke alle, som har bidraget med stof til bogen.

Uden Merete Højgaards store engagement og ildhu ikke mindst tro på projektet var denne bog aldrig blevet til noget. Derfor en særlig tak til Merete Højgaard.

Børkop Vandmølles Venner.

Mølleren på Børkop Vandmølle er landskendt. Viggo Therkelsen har mødt næsten hele familien Danmark i sit lange liv på møllen, mens han har vist rundt og fortalt om møllevivets sorger og glæder. Dette er historien om mølleren på Børkop Vandmølle. Om Viggo Therkelsen, der ud fra sin personlige filosofi: den største glæde er – at glæde andre, har virket på møllen som bindeled fra fortid til nutid og fremtid. Børkop Vandmølle er nemlig enestående, fordi den er levende historie og nutid. Et kultur- og mødested for mennesker i Børkop og hele regionen. Det vil møllen naturligt også være i den nye stor-kommune og region. Netop i kraft af det arbejde, der er udført af Viggo Therkelsen og kompagni. Vi står på skuldrene af hinanden på historiens lange stige, og kunne ikke opleve og glæde os over et sted som Børkop Vandmølle, hvis der aldrig havde været nogen, med mod og mandshjerte for sagen. Der turde og ville gøre en indsats. Sådan nogen, som Viggo. Bogen er tilegnet Viggo Therkelsen – som tak for en enestående indsats. Allan Simonsen og jeg siger tak for den tillid, Viggo, Børkop Vandmølles Venner og alle andre har vist os. Det har været en fornøjelse.

*Sommeren 2005,
Vibeke Kruse*

Møllerenes filosofi

Den største glæde er – at glæde andre!
Møllerenes udsagn bliver afleveret med en betoning, så man ved, at det alvor.
Viggo Therkelsen, den landskendte møller i Børkop, er ellers en mand med glimt i øjet og let til smil. Men her i en stille stund i møllen, hvor vandets brusen er baggrundsmusik, er øjnene blanke og stemmen fast. At glæde andre – og dele glæden. Det er jo sådan, det er. Møllerenes filosofi for arbejdet på Børkop Vandmølle er ikke højstemt, men helt basal og redelig. Det handler om at få alle til at føle sig velkomne i møllen. Og det kan man som regel klare med et imødekomende smil og en fortælling om møllens lange historie på stedet, måske tilsat en enkelt anekdote eller to som krydderi. Det ved mølleren af erfaring. Viggo Therkelsen har i årenes løb holdt ”teoritime” for mange nye frivillige i Børkop Vandmølles Venner for at formidle sin filosofi. Og fortælle om sit liv med møllen. Viggo er ikke født på Børkop Vandmølle, som mange godt kunne forledes til at tro, fordi den jo er hans ”hjem” og faste base. Han var 12 år, da hans far, Therkil Therkelsen, i 1934 købte møllen. Therkil Therkelsen købte møllen og møllegården med

*Viggo Therkelsen
- i velkendt livsglad
positur ved indgangen
til møllen, som han
med faglig stolthed og
veneration for møllefa-
get holder levende.*

cirka 15 tønder land for 39.000 kr.

Landbruget, der hørte til møllen dengang, var bestemt ikke førsteklasses. Fortæller Viggo.

Men Therkil Therkelsen havde arbejdet ved mølleriet som ung, og nu er det engang sådan, at mel-duft for visse mennesker er som en slags narkotika.

Hvis man har indåndet mel-duften som ung, er man i mange tilfælde afhængig af den resten af livet.

Viggo kender det fra sig selv.

Familien Therkelsen flyttede ind på Børkop Mølle den 15. november 1934.

Det var som at komme til et helt lille Paradis for den 12-årige knægt, Viggo.

Han husker det så levende, som var det i går.

Mølleriet var ganske vist forpagtet ud, men det forhindrede ikke Viggo i at tilbringe en stor del af sin tid i mølleriet.

Og forpagteren var kun glad for at få hjælp af den kvikke knægt, der hellere end gerne hjalp med at hejse sække op.

Alt var ikke lutter idyl i Viggos lille Paradis på møllen.

Forpagtningsaftalen gav anledning til splid, vel ikke fordi parterne var specielt stridbare, sådan som Viggo husker det.

Det var aftalen, at forpagteren skulle vedligeholde mølleriet indvendig, og ejeren - Viggos far - skulle holde den udvendige dæmning og møllehuset med vandhjulene ved lige. Og da isvintrene i 1939-40 var hårde, oversteg håndværker-udgifterne indtægten fra forpagtningsafgiften, der dengang var 100 kr.

Det er nemlig sådan, at isen skal hugges rigtigt af hver

dag, men det gjorde forpagteren ikke, og det gik ud over både hjul og aksel.

Det var svære tider, og selv om Viggos far havde landbruget og en lille mælketur ved siden af, måtte han overtage mølleriet den 1. oktober 1940.

Viggo var dengang ude at tjene og havde plads til november, men han fik lov til at rejse af pladsen en måned før for at komme hjem og hjælpe sin far på møllen.

Set i bakspejlet havde det ikke været nødvendigt. For de fleste kunder var for længst skræmt væk af forpagteren, der havde underholdt enhver med at berette, at Therkil Therkelsen slet ikke var møller. Så det ville være klogest for dem at flytte en andet sted hen!

Viggo bliver varm i kinderne af harme, mens han fortæller.

Det første halve år i mølleriet gik han og faderen gennem alle de trængsler, man næsten kan forestille sig.

Det nyttede ikke at sidde og vente på, at kunderne kom retur.

De måtte gøre noget, selv om mølleriet var forfaldet, fordi det havde stået stille i mellemkrigsårene.

Therkil Therkelsen havde oplevet første verdenskrig på Brørup Mølle, hvor de malede mel og gryn.

Møllen lå som nabo til den gård, som Therkil Therkelsen senere overtog sammen med sin kone, der stammede herfra.

Han ville, at Børkop Mølle fik gang i en gryn-produktion.

Med møje og besvær fandt far og søn den gamle møllebygger Jensen fra Kolding, som gjorde møllen køreklar i løbet af et par måneder.

Maleren Lisbeth Ellinor fra Vejle er mester for portrættet af mølleren Viggo Therkelsen. Portrættet har sin faste plads i restaurationen på Børkop Vandmølle.

Grubben havde ikke været i brug siden første verdenskrig, og møllebyggeren sled i det hver dag for at gøre den i stand.

Da han var rejst, gik der kun to dage, så sprang skalstenen. Det var en sandsten med fire bolte, og uheldet ville, at en af dem var så gennemrustet, at den sprang. Nu ligger der ikke ligefrem store lagre af skalsten, som man kan købe efter behov.

Viggo blev derfor sendt til den gamle mølle, hvor hans far havde været som ung, for at hente en skalsten her. Men da han ankom, havde mølleren her lige slået den i stykker.

Til gengæld vidste han, at der lå en skalsten på Ousted Mølle ved Horsens. Og den købte Viggo omgående og fik den fragtet hjem til Børkop.

Her havde hans far også fundet en skalsten fra Nebbegårds Vandmølle, og den viste sig at passe bedre, og det er den, der ligger her endnu. Den anden skalsten fra Ousted Mølle - står ude ved trappen.

Da mølleriet i Børkop endelig kom i gang igen, var det bleve isvinter. Og det giver meget arbejde og stort besvær for en møller og hans svende og kun ganske lidt produktion.

Isvinteren fortsatte helt til den 4. april, da mølleren og hans søn fik en forsmag på, hvad der kunne ske, når det pludselig blev tøv-vej.

I første omgang klarede de frisag, men da den meter-tykke is brød op i mølledammen og det samtidig betød enorme mængder vand, så pakkede is-flagerne sig sammen foran slusen og lukkede for vandet.

Viggo husker, hvordan han og faderen huggede is det bedste, de kunne, men flagerne var så massive, at de næsten var umulige at hugge i stykker.

Og så skete katastrofen: Vandet brød igennem dæmningen ved vandhjulene, og mudder og is-flager væltede ned over møllehuset.

Presset var så voldsomt, at en is-flage væltede hjørnet af den daværende svinesti, huset, som i dag rummer Farbror Svends Samling.

Det var et trøstesløst syn, der mødte mølleren og hans søn, da de kom op den næste dag.

Viggo kan se det i hukommelsens spejl.

Hjulene var begravet i mudder op til akslerne, og der var en alen mudder i kælderen og is-flager overalt.

Men - det var trods alt blevet forår, og livet gik videre. De voldsomme ødelæggelser fik Viggos far til at tabe

Denne seddel, der er fra Viggo Therkelsens fars tid, hænger fortsat i møllen og rækker fra fortid til nutid.

modet og lyst til at fortsætte.

Viggo talte sine sparepenge, 1800 kroner, og så var der råd til at reparere dæmningen, så mølleriet kunne komme i gang igen.

Han ville ikke opgive møllen, selv om faderen kom til ham og sagde: Nu kan du lige så godt hænge nøglen, for det er umuligt at redde møllen!

Optændt af ungdommens mod og med en god portion stædighed og viljestyrke, ville Viggo bevise, at han godt kunne drive møllen videre.

Han kæmpede hårdt og knoklede, men kunne ikke ændre tidernes ugunst og de dårlige priser.

Viggo fik bevilling fra Statens Kornkontor til 100 tøn-der byg om måneden, der skulle bruges til fremstilling af gryn.

Men - gryn havde ikke grossisternes store interesse, og da prisen på formaling af foderkorn dykkede ned til 50 øre per tønne, opgav Viggo at føre mølleriet videre. Og da Therkil Therkelsens helbred var svigtende, valgte han at sælge møllen i 1946.

En æra var forbi, og Viggo blev landmand på den skønt beliggende gård med udsigt over fjorden.

Gården drev Gudrun og Viggo i 20 år, fra 1951-71, da han fik arbejde på KFK i Fredericia.

I 1987, efter over 40 års pause fra mølleriet, vendte Viggo tilbage til Børkop Mølle.

Her har han været lige siden – til glæde for sig selv.

Og til glæde for de tusindvis af gæster, der siden har besøgt Børkop Mølle, der er enestående.

Møllen er den eneste fungerende vandmølle i verden af gearkasse-typen, og her maler mølleren stadig mel til folkets bedste.

Åen, der tager sig nok så idyllisk ud midt i den skønne natur, er begyndelsen. Fra dens kraft benter møllen sin energi.

Børkop Vandmølle tager sig malerisk ud, når man ankommer til et besøg, hvad enten det nu er mølleriet, restauranten eller Farbror Svends Samling, man vil besøge.

Viggos idol: Knud Madsen

Teenageren har billeder af tidens pop-idoler eller sports-stjerner hængende på væggen.

Måske er det Thomas Gravesen fra Real Madrid, måske er det Thomas Helmiq eller Sanne Salomonsen

Den gamle møller på Børkop Mølle har også sit idol i glas og ramme på væggen i møllen.

Det er Knud Madsen, Børkop Møllens mest markante møller, der drev møllen fra 1843-1875.

Viggo Therkelsen er meget bevidst om, at Knud Madsen bør fremhæves som en generøs og retskaffen mand.

Uanset hvad andre siger, tror og mener.

Knud Madsen er Viggos store idol.

Sådan er det bare.

Knud Madsen var søn af Mads Madsen, der købte møllen i 1799.

Mads Madsen var da 30 år, gift med en gårdejerdatter fra Brejning. Han overtog svigerfaderens gård i forbindelse med giftermålet.

Knud var parrets yngste, født på Børkop Mølle 9. februar 1805.

Det var helt naturligt, at Knud skulle være møller, og han var bestyrer for sin mor i otte år fra faderens død i 1835, til han selv overtog driften i 1843.

Mads Madsen efterlod sin søn en mølle i god drift.

Han havde i 1816 udvidet mølleriet med en stampe-mølle til valkning af klæde.

Det er ukendt, hvor længe valkemøllen, der lå ved om-løbsåens stemmeværk, fik lov at leve.

Men det vides, at huset på et tidspunkt blev brugt til rullestue.

Mads Madsens sidste bedrift var at bygge det kønne stuehus, som stadig står.

Var Mads Madsen foretagsom, så var hans søn det i endnu højere grad.

Knud Madsen købte mere jord til møllen og byggede i 1855 en hollandsk vindmølle.

Der var stort folkehold på møllen i den driftige Knud Madsens tid, og mølleren var kendt for at være en speciel personlighed.

Der fortælles mange historier om ham, blandt andet om hans måde at klæde sig på.

Selv om han var en meget holden mand, klædte Knud Madsen sig punkløst og meget gammeldags.

Han var altid iført vadmestøj og havde blankpudsede, spidsnæsede træsko på fødderne.

Hans påklædning signalerede bestemt ikke, at her kom en velstående møller af en vis pondus.

Og så alligevel.....

Ifølge historiefortællingen var der nemlig altid en em af "daler og specier" omkring mølleren fra Børkop.

Det fortælles, at Knud Madsen irriterede sine kunder, de store bønder, når han fandt på at invitere landsbyens fattigste ind i møllestuen til en skænk sammen med de andre gæster.

Den slags brød storbønderne sig bestemt ikke om.

Men Knud Madsen var som katten sin egen.

Han gjorde præcis, hvad der passede ham.

Viggo Therkelsen

Og var ikke bange for noget - heller ikke for fremskridtet og alt det nye, der vandt indtog i slutningen af 1800-tallet.

At Knud Madsen ikke var en hr-hvem-som-helst, vidner følgende historie om:

Hans hustru, Dorthe (Dorthea), var indlagt på en klinik i hovedstaden, og da Knud Madsen fik et telegram, der bad ham komme hurtigst muligt, var han snarrådig.

Toget til København var netop afgået fra Børkop Station, og der var ikke flere forbindelser til hovedstaden før næste dag.

Den kendsgerning kunne ikke stoppe Knud Madsen, der opsøgte stationsforstanderen for at komme til København hurtigst muligt.

Nu var det sådan, at stationsforstanderen ikke kendte mølleren. Og synet af ham i det slidte vadmelstøj gav jo ikke indtryk af, at her stod en velhavende mand, der havde råd til at bestille et særtog til København. Så – stationsforstanderen sagde sådan lettere ironisk: Du kan jo bare leje et ekstratog! Det lod Knud Madsen sig ikke sige to gange! Han trak 500 rigsdaler op af lommen, stak dem gennem billetlugen, og så kan det ellers nok være, stationsforstanderen fandt en anden attitude – og viste ham respekt! Han bestilte prompte et ekstratog, der kunne fragte mølleren fra Børkop til København. Heldigvis for mølleren, nåede han til sin hustrus sygeleje, og hun blev rask igen. Og overlevede i øvrigt sin mand. Fra 1845 og til sin død i 1875 ejede Knud Madsen også Brandtlund Mølle. Og den velstående møller oprettede et legat til fordel for værdigt trængende. Det gav 50 kr. årligt til en fattig familie, og det var mange penge dengang, cirka at sammenligne med tre måneders husleje. Mølleren i Børkop og mølleren i Brøndsted lå ofte i strid om vandtilførslen og beskyldte gensidigt hinanden for chikanerier. Det er Viggo Therkelsen meget magtpåliggende at understrege Knud Madsens egenart og hæderlighed som møller. Viggo mener, det er fuldstændig vanvittigt, når andre har påstået, at mølleren på Børkop kunne erholde vandet dag og nat.

Det er nemlig sådan, at når mølledammen er fuld, er man nødt til enten at bruge vandet – eller lukke det ud af frislusen.

Når møllen ligger ved et vandløb er det kun naturligt, at vandet ikke løber i en jævn strøm.

Især når der var lidt vand-tilstrømning, skulle vi altid sørge for at have dammen fuld om morgenen.

Hvis der kun kom få kunder, kunne vi klare det med et hjul, men kom der mange kunder over middag, måtte begge hjul i sving, og så har det naturligt givet meget vand til Brøndsted Mølle.

Men det har aldrig været for at genere den anden mølle, men for at betjene kunderne, understreger Viggo Therkelsen.

Knud Madsen bad før sin død i 1875 sin hustru love, at han måtte blive begravet i jorden ved Børkop Mølle, som var hans livsværk.

Dorthe forsikrede, at hun nok skulle opfylde hans ønske, men hun fik ikke lov.

Øvrigheden kunne ikke tillade, at mølleren blev begravet i uindviet jord.

I stedet fik Dorthe lov til at placere hans kiste på jorden på Gaurslund Kirkegård og dække den med tre alen jord, der var hentet fra møllen.

På den måde opstod den gravhøj, der stadig eksisterer. Viggo Therkelsen ved udmærket, hvad mange mener om Knud Madsens gravhøj.

De synes, det vidner om en selvbevidst og storagtig møller.

Men Viggo forstår sit idol.

*Mølleren på sin
udsigtspost - holder
øje med, at alt fun-
gerer, som det skal.*

Han kender selv den dybe samhørighed med møllen og naturen, som er helt naturlig for en møller, der et helt liv har arbejdet med naturens kræfter.

Han forstår, hvorfor Knud Madsen ønskede at få sit sidste hvilested ved møllen, så han kunne blive et med møllen og dens natur.

Samme år, som Knud Madsen døde, kom der en afgørelse på stridighederne mellem Børkop og Brøndsted Møller.

I afgørelsen hed det, at Brøndsted Mølle-dams vandspejl ikke måtte nå op til Børkop Mølle's Vandspejl, en aftale, der ifølge historieskrivningen blev misligholdt af Brøndsted-mølleren de følgende år.

Knud Madsen er ikke alene i gravhøjen

Hans hustru, Dorthe, og parrets datter, frøken Ane Kirstine Madsen, er også begravet her.

Ane Kirstine Madsen førte Børkop Mølle videre, da hendes mor døde i 1882, men solgte i 1893.

Der gik mange rygter om, at Ane Kirstine var barnebarn af "Marie fra møllen". Den Marie, der blev forelsket i en spansk officer, som var i Danmark under Napoleonskrigene og rejste fra Børkop i 1809.

Det var nu kun rygter, for det er ganske vist, at Ane Kirstine var en ægte datter af Dorthe og Knud Madsen.

Hun var født i 1846 og opkaldt efter sin farmor.

Ane Kirstine Madsen var ifølge fortællingerne en usædvanlig smuk kvinde. Men hun blev aldrig gift, og det er måske derfor, der går så mange historier om hende.

Den smukke møller-datter har formentlig bestemt, at vindmøllen blev revet ned i 1884.

Hun havde stort folkehold på møllen akkurat som i sin

fars tid, men ellers levede hun tilbagetrukket i det store stuehus sammen med to selskabsdamer.

Der var tykke tæpper på gulvene, smukke mahognimøbler i stuerne, som rummede flere kostbare kunstgenstande.

I hendes tid kom der mange sommergæster til møllen, og hun havde ry for at servere god mad, akkurat som møllen har det i dag.

Det fortælles, at gæsterne var nok så forskellige, for her var både ”spidsnæsede professortyper og tykmavede grosserer”.

Fra mølledagen i 2004, hvor alt foregik så sødt som i gamle dage, da den store jyske best ankom med korn til møllen.

Hverdag på møllen

Barndommens sollyse dage svandt hen, nede ved Mølleåen....

Mølleren på Børkop Mølle kan sin klassiker, og sangen om Mølleåen har fulgt ham hele livet.

Han synger den ganske vist ikke sådan en hverdag på møllen, men den spiller på en måde altid inderst inde. Helt naturligt, fordi den siger så meget, der passer til det liv, han lever. Og har levet.

”Tv-filmen drev os herover. Tusind tak for en dejlig dag. ” Skriver en taknemlig gæst, der er kørt fra hovedstaden til Børkop for at møde Viggo i møllen.

Inspireret af tv-portrættet, send på DK 4.

Sådan bugner gæstebogen af hilsener fra gæster, der har nydt at være på besøg og møde mølleren og hans svend.

De kommer langvejs fra og ofte er der et stort selskab med tre-fire busser på udflugt.

Her på Børkop Vandmølle kan de kombinere oplevelsen af en mølle i drift med et godt måltid mad.

Og rygtet om møllens værd som kulturhistorisk og kulinarisk oplevelse er for længst spredt over det ganske land.

Mølleren kan berette for enhver, at han leverer foder til heste-ejere, og kunderne kommer helt fra Daugaard ved Hedensted, fra Sælde udenfor Vejle og fra Andkær Vig. For blot at nævne nogle.

Mange er trofaste købere af møllerens mel eller bygryn.

*Går alt som det skal?
Ja, det gør det, når
Viggo Therkelsen er
på arbejde i møllen.*

Viggo Therkelsen valser også byggryn for sin egen skyld, for han spiser gerne kærnevælling med byggryn mindst en gang om ugen hjemme hos Gudrun. Møllen får også besøg af blinde og svagtseende, som nu flokken fra Fuglsangscetret.

Dem tog mølleren imod ved Børkop Rådhus, og så fulgtes de ellers ad langs åen ned til møllen.

Det var dengang, han fortalte følgende lille anekdote for dem:

En dag, da jeg gik langs åen, hørte jeg pludselig en spæd fortvivlet stemme inde fra vildniset.

Det var et råb om hjælp. Jeg bøjede mig ned og så en lille blomst, der bedende strakte sit blege ansigt op mod mig.

Jeg forstod dens nød, men jeg måtte bedrøve den med, at det ikke længere stod i min magt at befri den fra dens grådige naboer.

Jeg lovede, at hvis den lagde sit lille frø, ville jeg fortælle om den, så kommende slægter ville tænke på den. Med et sidste fortvivlet blik og dog med et stænk af håb, lagde den lille blomst sit frø og sank så sammen med sin spæde stængel.

Jeg håber, dette må komme i de rette hænder i dag, så mit løfte må blive indfriet, så kommende slægter må få interesse i, hvad det var.

Viggo Therkelsen standser et øjeblik sin fortælling, før han fortsætter:

Nostalgi, vil man nok sige, når jeg fortæller, hvad mit indre øje ser.

Men jeg husker det hele så levende.

Når man som barn kom hjem fra skole ned over grøn-

ne, velplejede enge, hvor storke fouragerede, kærulden svajede i vinden og engblommerne lyste i solen, så var det et rent paradys at komme hjem til møllen. På den tid var engen ved mølledammen en slags flydende tæppe, afvandet af seks kanaler. Og hver kanals slutning var som gele af frø-æg. Engen blev slået med le, og høet blev placeret på et par stager. Det var økologisk, det fik aldrig gødning eller sprøjtemidler, men kreaturerne ville gerne have det. Når jeg så kom forbi engen og ned i gården, mødte jeg en anden idyl. På den brolagte gårdsplads holdt måske en, to eller tre hestevogne og ventede på at få malet korn. Og op ad dæmningen var anlægget, som vi kaldet det. Plænen er der jo stadig, men dengang var der springvand midt i et rørgelænder langs stien og et lille stakit med et rosenbed fornedet. Viggo bliver helt bevæget, når han fortæller om sin barndoms mølle-land. Han har også et andet kært lille minde, når han står på den ældgamle bro nede ved mølleåen. Ja, han kan slet ikke fortælle det, uden at blive overvældet af glædestårer. Han ser for sig en lille pige med lyse lokker, røde kinder og runde former, iført en lyseblå kjole med små røde roser. Det er et billede, som aldrig blegner. For den lille pige har fulgt Viggo trofast nu gennem 62 år. Det er Gudrun, møllerens hustru. De to har fulgtes ad gennem sorger og glæder, som livet nu engang tilstiller mennesker.

Børn er et medlevende og interesseret publikum, når de besøjer Børkop Vandmølle, og de skal helst undersøge og kigge ud gennem alle sprækker.

Og Gudrun er gjort af et solidt stof, og har menneskeligt format og rummelighed nok til at dele Viggo med møllen. Den kærlige samhørighed er tæt, og Viggo kan aldrig glemme, Gudruns omsorg, da hans mor lå på dødslejet. Hun nåede at blive bedstemor til et par dejlige drenge, og det var dem, hendes tanker gik til i den sidste stund. Viggo og Gudrun sad ved hendes dødsleje om natten, og Viggo bærer i sit hjerte som et uudsletteligt minde synet af sin mor og Gudrun, der sammen bad Fader Vor, før hun lukkede sin øjne for altid. Hans mor døde alt for tidligt, men med fred i sindet takket være en svigerdatter, som hun holdt meget af – og i

bevidstheden om, at der var født et par små drenge, som ville føre slægten videre.

Fortæller Viggo bevæget.

For sådan er det også en hverdag i møllen, når Viggo sidder i den gode stol og fortæller fra et langt livs oplevelser - ihukommende den store digter Johs.V.Jensens ord:

Vil du selv fatte
dit væsens rod
skøn på de skatte
de efterlod.

Verselinierne er fra fædrelandssangen "Hvor Smiler Fager Den Danske Kyst", og de er også en del af hverdagen på møllen.

De kan læses her som en del af møllerens raritetskabinet.

Så skal kornet males til mel, og dertil har Viggo Therkelsen hånddelag og øvelse.

Bang Hansen og møllen

Du skulle leje en bulldozer og køre det hele op i Møledammen!

Sådan lød kommentaren, som tidligere borgmester, Th. Bang Hansen, fik fra flere sider, på en af de første mølledage på Børkop Vandmølle.

Heldigvis gik det ikke så galt, og folke-stemningen ændrede sig, selv om meningerne om møllens restaurering og fremtid som levende egnsmuseum og restaurant dengang var stærkt delte.

I dag ville ingen vel undvære møllen, der er en attraktion og et samlingssted, hvor mennesker mødes til hverdag og fest.

Børkop Kommune købte møllen i 1977 for 1.125.000 kr.

Og det blev bestemt, at den skulle føres tilbage til sit oprindelige udseende ved en omfattende restaurering, som blev gennemført af unge arbejdsløse under kyndig vejledning og ledelse af den lokale tømrer, Holger Nyborg.

Projektet var helt igennem enestående og gav genlyd over hele landet.

Det var faktisk sådan, at Børkop Kommune fik besøg fra kolleger over hele landet, der ville se det vellykkede projekt i funktion.

Holger Nyborg var en ener. Han var fantastisk til at omgås de unge, og uden ham som holdleder og fagmand

var det aldrig lykkedes så godt, mener Th. Bang Hansen. De mange hundrede arbejdsløse, der stod for restaureringen af møllen gennem syv år, voksede med opgaven og er i dag stolte af, at de var med til at bevare et kulturminde.

Th. Bang Hansen har siden mødt flere af dem, og hørt deres stolte beretning om, at de var med til at lave vinduer og paneler til møllen.

Arbejdet blev tilset af Nationalmuseets Mølleudvalg med ingeniør Anders Jespersen i spidsen som tilsynsførende.

Set i bakspejlet mener Th. Bang Hansen, at der er fire helt afgørende ting i forbindelse med Børkop Vandmøllens historie.

1. Børkop Kommunes køb af den faldefærdige mølle i 1977.
2. Beskæftigelsesprojektet, hvor møllen blev restaureret, og så mange unge arbejdsløse kom i gang med at arbejde.
3. Munkebjerg Hotels forpagtning af restauranten.
4. Viggo Therkelsens engagement og ekspertise, som har fået møllen til at arbejde igen.

Børkop-borgerne havde mange ideer til, hvad møllen kunne bruges til ligefra medborgehus til cykelværksted. Det var Th. Bang Hansen, der henvendte sig til Munkebjerg Hotels daværende direktør og daglige leder, Henk Hagelstein ang. restaurant-driften.

Bang Hansen havde hørt en lille fugl synge om, at Munkebjerg Hotel var interesseret i at etablere en fiskerestaurant ved fjorden.

Og selv om Børkop Vandmølle ikke ligefrem ligger ved

Tove og Thorvald Bang Hansen - i solskin på Børkop Vandmølle fra mølledagen 2004.

fjorden, men ved mølledammen og åen, så mente Bang Hansen, at det ville være oplagt at få det respekterede hotel som medspiller på stedet.

Det mente både Henk Hagelstein og Munkebjerg Hotels ejer, murermester Geschwendtner, var en god ide, og der blev indgået en forpagtningsskifte, som har været til gavn for stedet.

Og det er altså årsagen til den levende kulturhistorie og de kulinariske oplevelser kan følges ad, når man besøger møllen i Børkop.

Kundemøllens forfald

Børkop Mølle, eller Børkop Vandmølle, som vi kender den i daglig tale, er anlagt før 1576, og de nuværende bygninger er fra begyndelsen af 1800-tallet, stuehuset er opført omkring 1830.

Det smukt beliggende møllekompleks med hvidkalket bindingsværk har rødmaledede stolper undtagen i hjulsiden, hvor beklædningen er rødmaledede brædder.

Fra første færd var Børkop Mølle en kundemølle, hvor kunderne kom med kornsækken på ryggen, på trillebøren eller på hestevognen.

Mens kornet blev malet, kunne ventetiden passende bruges i møllestuen, hvor der var god lejlighed til at få sig et par dramme.

Møllerens betaling var en pot (cirka en liter), som han tog fra hver skæppe korn (cirka 18 liter), han skulle male.

Det var den procedure, der kaldtes - at tolde, og hvis det hændte nu og da, at en kunde drak lidt for mange dramme i møllestuen, kunne mølleren tolde lidt ekstra.

Der går mange anekdoter om møllere, blandt andet følgende:

Det blev sagt, at en møller aldrig bliver så beruset, at han glemmer at tolde.

Han toldede hellere to gange for en sikkerhedsheds skyld.

Og det hed sig også i folkemunde, at en falden kvinde kunne blive jomfruelig ren igen, hvis hun tog bad i en ærlig møllers dam.

Vandmøllens hjul på arbejde - som kraften, der får hele mølleriet til at virke.

Om begge dele har fundet sted på Børkop Mølle melder historien nu intet om.

Omkring år 1900 begyndte man at veje kornet i stedet for at måle det, og møllerens betaling blev nu kontant og udregnet i forhold til kornets vægt.

Møllerens arbejde var ofte hårdt og slidsomt, og altid levede han i dyb afhængighed af naturens kræfter.

Hvis der var vand, var der også arbejde nok til ham og hans svende, der måtte bære de tunge sække på nakken, så kornet kunne hældes i kuben over kværnen.

Bagefter kurede mølleren eller svenden på hænderne

på gelænderet og ned i kælderen, hvor der efterhånden var en fordybning i hulvet efter de mange ladninger.

Her blev sækken skiftet ud, og den fyldte sæk blev båret op ad stentrappen til den ventende vogn.

I 1917 blev det meste af møllens jord solgt fra, og møllen var dengang nogenlunde i orden med tre kværne, en pillekværn, en sigte, en havrevalse og to overfaldshjul.

I 1928 blev Børkop Mølle moderniseret, og der blev bygget en rampe, ligesom døren til møllestuen blev muret til, så sækkene kunne køres på en sækkevogn og hejses op, og arbejdsgangen blev lettere for mølleren og hans folk.

Man kan næsten høre vandets brusende kraft og melodi på fotografiet fra en forårsdag på møllen.

Men det pulserende liv i den gamle mølle forsvandt efterhånden.

Gårdspladsen var ikke længere fyldt med hestevogne, og det var også slut med den muntre, højrøstede samtale fra møllestuen.

Her sad kunderne ikke længere i muntert selskab med hinanden og skålede i snaps og godt gammeløl, mens de ventede på at få kornet malet.

Børkop Mølle stod ganske vist stadig i 1954, men kun som en affældig olding.

Det forsømte vandhjul stod musestille, og den fordums så driftige mølle var blevet overhalet indenom om årenes forfald og tidens moderne teknik.

I 1959 købte ingeniør C.P. Christoffersen fra Fredericia møllen. Han indledte sammen med Nationalmuseets Mølleudvalg omgående en restaurering.

Begge ønskede at få møllen fredet i kraft af dens kulturelle og landskabelige værdi, det blev den i 1960, da møllehuset næsten stod ny-renoveret, og møllen atter blev sat i gang med nye vandhjul.

Svinestalden blev stillet til rådighed for sognets unge, og det var her, jazzklubben The Water Mill Jazz Club holdt koncerter og skabte grobund for et frodigt jazzmiljø, som rækker helt til nutiden, hvor der ofte lyder swingende New Orleans-jazz.

Børkop Vandmølle kom i 1962 på et 10-øres frimærke i anledning af fredningen, men to år efter måtte familien Christoffersen sælge møllen p.g.a. dårligt helbred.

I 13 år forfaldt sank møllen hen i forfald.

Viggo Therkelsen får næsten fysisk ondt, når han skal fortælle, hvordan alt liv forsvandt fra møllen.

Heldigvis var der forudseende folk i kommunen, der kunne se betydningen af at bevare møllen og give den nyt liv.

Børkop Mølle blev funktionsdygtig igen lidt på trods. For arkitekten fra Malling Petersens Tegnastue i Vejle, der havde stået for renoveringen, mente ikke, det var muligt.

Men intet var umuligt for Viggo Therkelsen, der siger: Engang møller, altid møller.

Han kan sit håndværk, for det man i ungdommen nemmer, man ej i alderdommen glemmer.

Ivan Bloch Sørensen prøver sammen med børn og voksne at vække møllersvenden, der snorker nok så velfornøjet på møllen.

Jul på møllen

På loftet sidder nissen med sin julegrød....

Den kendte julesang kunne være skrevet på Børkop Mølle, for her vrirler det med nisser.

De bor her hele året, men er kun synlige for børn og andet godtfolk i december.

Viggo Therkelsen og de gæve folk fra Børkop Vandmøllens Venner skabt en tradition for at fortælle gode, gammeldags nissehistorier og spille dukketeater.

Børneinstitutioner og dagplejemødre fra hele Vejle-regionen glæder sig i månedvis til at møde den gamle møller og nisserne i møllen.

Og til at vække møllersvenden, der snorker nok så velfornøjet.

Og til at fodre ænderne, og lære lidt om møllens produkter, som nu hvedemel, grahamsmel og bygknægte. Ritualer er det samme hver gang, og det var Viggo og hans trofaste møllersvend i en årrække, Werner Fleth, der skabte møllens gode juletradition.

Den er efterhånden vokset så stor og succesrig, at der bestilles tid et helt år i forvejen, så man er sikker på at få denne særlige oplevelse med.

Viggo har bevaret barndommens glæde ved julens traditioner og nisser.

Og han glemmer aldrig at give den efterhånden aldrende husnisse grød, øl og en lille dram.

For man skal vise alder- og visdommens respekt, og husnissen skal behandles med en vis ærbødighed, så den ikke bliver misfornøjet.

Gudrun og Viggo Therkelsen laver sødsuppe hjemme i det private køkken, så der er søde, varme smagsprøver til julemarkedet.

Mølleren har slet ikke tal på, hvor mange børn, der har hørt nissehistorierne og mødt dukketeatret i møllen.

Det er hundred, nej - tusindvis efterhånden.

Også her samarbejder mølleren og restauranten på forbilledlig vis.

Når børn og deres voksne har mødt mølleren og nissen, så går de på restaurant og bliver trakteret.

Og det er i sig selv en oplevelse for de små at sidde i varmen hos Sigga og Konrad og spise nystegte fiskefiletter til frokost, eller boller og cacao, der bare smager - åh så godt sådan en kold decemberdag.

Julemarkedet på møllen er en anden tradition, som ingen vil undvære.

Slet ikke mølleren, selv om det betyder ekstra arbejde - og at han må gå køkkenvejen hjemme hos Gudrun for en gangs skyld.

Viggo er ellers ikke huslig, men der er to ting, han mestre til perfektion: At bage rugbrød af den gode mel, han selv har malet, og at koge enorme portioner god, gammeldags sødsuppe.

Gennem 12 år har Gudrun og Viggo gavmildt uddelt smagsprøver på sødsuppe ved julemarkedet.

Og den rygende varme suppe er et populært indslag, som folk gerne står i kø for at smage.

Hvordan Viggo laver sin sødsuppe?

Jamen, det gør han sådan lidt på slump.

Og her er hans opskrift:

Til fire portioner tager han to kopper byggryn, som hældes i en gryde og dækkes godt af vand.

Det koger en halv times tid, og så kommes saften, ribs

Nisserne på møllens loft skal aldrig undvære grød og en dram ind under jul. Børnene skal altid lige se, hvor mølleren har stillet grøden.

eller solbær, i gryden, og der tilsættes svedsker og æbler og smages til med sukker.

Viggo ynder nu også at smage sødsuppen til med en spids rødvin.

Det giver ligesom det ekstra pift til suppen, mener han, der gerne koger 12-15 liter til julemarkedet.

Tiden, da han også bagte rugbrød hjemme i køkkenet hos Gudrun er for længst forbi.

Det blev for besværligt, for det er et stort arbejde at ælte dejen til rugbrød på surdejsbasis.

Viggo bagte gerne tre brød af en portion, og så havde han rugbrød til sig selv i godt tre måneder.

Når det altså blev frosset ned.

Gudrun brød sig ikke om at spise det.

Og til sidst blev det sådan, at Viggo heller ikke selv nænnede at spise af det hjemmebagte brød. Simpelthen fordi han vidste, hvor meget arbejde, der ventede, når rugbrødet var spist.

Men mølleren giver gerne en opskrift fra sig, som ligner hans egen en del, men som ellers kommer fra et par trofaste møllefans fra Sjælland.

Ivan Bloch Sørensen og Ruth Carlsen - fra Vandmøllens Venner opfører nisse-teater for møllens unge gæster, der står i kø for at komme til i julemåneden.

Rugbrød på surdejs-basis

2 liter håndvarmt vand

4 barneskefulde salt

100 gram solsikkefrø (kan undlades)

600 gram valsede hvedekerner

600 gram valsede rugkerner

400 gram rugmel

200 gram grahamsmel

100 gram hørfrø (kan undlades)

Surdej (gemt fra sidst)

Alt røres sammen og stilles tildækket i 12-24 timer

Husk altid at tage en ny portion surdej fra til næste gang. Når man drysser den med groft salt, kan den holde sig i flere måneder i køleskabet.

Når der er godt gang i gæringen, røres følgende ingredienser i:

6 deciliter håndvarmt vand

1,2 kilo rugmel

Dejen kommer i tre velsmurte to-liters forme, smurt med smør/margarine. Overfladen prikkes med en gaffel og pensles med smeltet smør/margarine.

Brødene efterhæves til dejen er cirka en centimeter fra formens kant. Det vil cirka sige tre timer.

Formene sættes i en kold ovn og bages ved 200 grader i en time og 40 minutter.

Brødene tages straks ud af formen.

På loftet sidder de små børnehavenisser og venter på at se de rigtige nisser...

Bjarne Krogh fra Børkop Vandmøllens Venner - fortæller her ved julemarkedet, at han selv bager brød af melet fra vandmøllen.

At fodre ænder er også en del af oplevelsen, når de yngste besøger møllen og Viggo Therkelsen.

Lykkestenen

Brudepar klapper den gamle møllesten foran Børkop Vandmølle i berusende bevidsthed om, at det betyder lykke.

De klapper den gerne en ekstra gang, eller to eller tre fordi lykkens portioner slet ikke kan blive for store på deres bryllupsdag.

For det er ganske vist, at møllestenen er en lykkesten, der kan bringe lykke til dem, der klapper den.

Viggo Therkelsen er slet ikke i tvivl om møllestenens værd som lykkesten.

Han har selv fulgt den på vej, og dens historie er ganske forunderlig.

Viggo gravede som ung i årene før 2. verdenskrig en hegnsplæ ned.

Den må have været frisk, for den slog rod og voksede til et stort massivt vandpiletræ.

I 1993 var Viggo i gang med at grave ved træet og stødte tilfældigt spaden mod en stor sten, der lå begravet under vandpiletræet.

Stenens overside var hvælvet, og den gode møller var nysgerrig nok til at løfte stenen, så han kunne se dens underside. Og her så han, at den var flad med de typiske bildninger, som alle møllesten har.

Bildningerne viste, at møllestenen var beregnet til at dreje venstre om, så Viggo vidste med det samme, at stenen var over 200 år.

For siden møllen blev bygget om i 1813 har møllestenen drejet højre om.

Lykkestenen - bliver her klappet af en flok børn, der her benter store portioner lykke til livet.

Sammen med sin daværende højre hånd, møllersvend Werner Fleth, fik Viggo stenen rullet over broen og anbragt ved køkkendøren ved åen.

Vandpiletræet mistede livet i stormen i 1999, og nu står kun stubben tilbage bag svinestalden, der i dag er museum.

Da Werner og Viggo fandt møllestenen tænkte ingen af dem på, at det kunne være den sagnomspundne lykkesten fra den efterhånden klassiske historie om "Marie fra møllen".

Viggo drømte sig faktisk til lykkestenen.

Nu er det velkendt blandt møllens venner, at Viggo er glad for nisser.

*Den store jyske best
- ved siden af Merete
Højgaard i skarpt trav.*

Det ved alle børn og voksne, der besøger Børkop Vandmølle i december ind under jul, hvor møllen synes befolket af nisser. Store og små.

Den gamle møller faldt i søvn en dag, han sad i sin gode stol i møllen. Og da drømte han så lyslevende, at nisserne kom på besøg. De satte sig på kornsækkene og fortalte hinanden historier fra de gode gamle dage.

Den ældste nisse berettede om hvordan møllefolket bare kunne berøre stenen, når de var kede af det.

Og straks efter berøringen blev de atter i godt humør. Hvis man var uvenner, løste stenen også prompte op for alt uvenskab, når begge parter rørte ved den.

Lykkestenen blev til en aften, da møllefolket holdt fest. De dansede rundt om møllestenen, der lå på et vognlad midt på gårdspladsen.

De dansede med den ene hånd løftet op over hovedet, mens de lod den anden glide rundt på møllestenen. Og de blev så glade alle sammen.

En af nissedrengene fortalte, at han havde set folk fra landsbyen snige sig ned til møllen for at røre ved stenen og fange lykken.

De måtte gøre det i nattens mulm og mørke, fordi stenen lå på privat grund.

Og da var det en af de unge nisser spurgte: Hvorfor er den så ikke nogen lykkesten nu?

Og den gamle svarede: Det er den skam stadig, det er bare længe siden, glade mennesker har rørt ved den.

Som I ved, blev Marie, hendes barn og barnebarn meget ulykkelige.

I begyndelsen var Marie sammen med sin spanske kæreste den lykkeligste i hele verden.

Da fungerede lykkestenen i bedste velgående.
Men da kæresten måtte rejse fra hende, blev hun ulykkelig og siden sær.
Maries datter blev gift, flyttede nordpå og fik et barn, men døde i barselsseng.
Det lille barn blev adopteret af mølleren og voksede op på møllen, men begik senere selvmord – af kærestesorg.
Al den ulykke betød, at stenen mistede sin kraft.
Og den blev kasseret, man smed den ud til møddingen bag svinehuset.
Men – hvis der i dag ville komme nogle glade mennesker og røre ved stenen, så ville den omgående få sine kræfter tilbage – og blive til lykkestenen igen.
Fortalte nissen.
Da Viggo vågnede i sin stol, tænkte han længe over drømmen.
Og pludselig vidste han, at det måske slet ikke var en drøm. Måske var det hele virkelighed.
Stenen var der jo, og Marie havde ganske rigtigt siddet med sin spanske hjertenskær ved stenen under hyldebærtræet ved mølledammen.
Viggo besluttede derfor at få stenen tilbage på dens vante plads, så den igen kunne være til lykke og glæde for mennesker, der ville røre ved den.
Og her står den så ved mølledammen ligesom i Maries tid og møder de mange glade mennesker, der slet ikke kan lade være med at klappe den – for at få en portion lykke i livet!

Mølledag med historisk vingesus

Den store jyske hest opførte sig eksemplarisk, da den kørte korn til Børkop Mølle på den historiske mølledag. Hesten hedder Knold og er så sindig og lydhor af væsen, at den adlyder sin herre og mester, Per Christoffersens mindste vink.
Knold og dens ejer var den ene af to hestevogne, der kørte korn til møllen på mølledagen i 2004, da Børkop Vandmølles Venner og Lions Club markerede 25-året for den første mølledag.

Mølledagen anno 2004 i nostalgis tegn – med bestevognskørsel og glæde.

Så er der kunder på møllen sådan en forårsdag i maj, når der er mølledag på Børkop Vandmølle.

Mølledagene i Børkop er efterhånden legendariske og en tradition for mange familier i nær-området såvel som i hele regionen.

Det er Børkop Kommunes fortjeneste, at mølledagen er en årlig begivenhed Kristi Himmelfartsdag.

Kommunen inviterede i sin tid til den første mølledag for at vise, hvor langt man var nået med renoeringen af Børkop Mølle.

Og siden har mølledagen udviklet sig til en populær og folkelig tradition med mange oplevelses-tilbud for hele familien.

Lyden af hestehove på den brolagte gårdsplads, og synet af kornsække, der blev hejst op i møllen, skabte den rette nostalgiske stemning, ligesom smeden, der formede hestesko i ildens gløder.

Neanders Jazzband sørgede for den rette musikalske stemning, da bandet gik street parade blandt de mange hundrede, der sad bænket på gårdspladsen og i græsset og nød oplevelsen af en mølledag af særlige dimensioner.

Inde hos Viggo Therkelsen i møllen var der ligefrem kø til at købe mel, for sådan en mølledag kommer mange gæster langvejs fra for at opleve og fouragere, få en snak med mølleren, og denne særegne oplevelse af fortid, nutid og fremtid, der er en del af møllens liv.

Børkop Mølle maler stadig, som den har gjort i generationer, og det vil den blive ved med på mølledage og hverdage, så længe der findes mennesker, som vil gøre en indsats for fællesskabe og bruge tid og kræfter på at holde den i omdrejninger.

Rikke Tahl – binder kornsækken, så den kan blive bejst til vejrs i møllen.

Mølledagen 2004 var en historisk dag med aktiviteter i god, gammeldags stil.

Stemningsbilleder fra mølledagen 2004, hvor familien Erichsen (i midten) nyder samværet i det grønne, et godt glas øl og en røget ørred i tilgift.

Sommer-jazz på møllen

Swingende, stemningsfyldt New Orleans-jazz strømmer inde fra gårdspladsen på Børkop Vandmølle.

Der er sommer-jazz på møllen, og bogstaveligt talt sort af mennesker, der sidder her, vipper i takt med fødderne til musikken, og nyder total-oplevelsen.

Kombinationen af stedet: den historiske vandmølle i den dejlige natur, maden, der dufter så indbydende fra den store grill – og musikken, virker som en magnet.

Folk kører gerne langvejs for at få oplevelsen af sommer-jazz på møllen, som har eksisteret i en halv snes år og omfatter fire koncerter hver sæson.

Og det er ikke udelukkende humørsmittende jazz, der spiller ved sommer-koncerterne på møllen.

Programmet er så alsidigt, at det også favner folkemusik og den mere populære musik-genre.

Så det er en folkelig musikalsk indpakning, koncerterne har på Børkop Vandmølle.

Man kan næsten mærke solen bage, høre spillemandenes musik og mærke de liflige dufte fra køkkenet fra mølledagen 2004.

Neanders Jazzband på street parade ved mølledagen 2004 var en stor oplevelse for de mange mennesker, der nød samværret på Børkop Vandmølle.

Borgmester Leif Skov, Musse Erichsen, Tove og Thorvald Bang Hansen til mølledag anno 2004.

The Watermill Jazzclub

Jazz-musikken har stolte traditioner på Børkop Vandmølle.

Det begyndte i den gamle svinestald, mens møllen var i familien Christoffersens eje. Det var sønnen, Jørgen Møss Christoffersen, der etablerede The Watermill Jazzclub, som blev datidens kult-sted for egnens unge med hang til swingende rytmer.

Det var i 1960, klubben blev en realitet og lige fra begyndelsen var der run på club-aftener/koncerter på stedet, selv om kulden var slem.

Svinestalden havde sin særlige betydning for de mange, der selv hjalp med at gøre den brugbar til formålet.

Og der er nok mange, som har frosset sig til en forkølelse i møllens svinestald, mens de hørte jazz og hyggede sig til de alkoholfrie arrangementer.

The Watermill Jazzclub var et trækplaster dengang, og selvfølgelig havde klubben også sit eget husorkester med det maleriske navn: Jazzbavianerne.

Jazzbavianerne bestod af: Henrik Wakefield (klarinet), Ib Frishøj (bas), Arne Skyggebjerg (trækbasun), Svend Zimmer Hansen (trompet), Keld Breinholt (trommer) og Ove Jørgensen (banjo). Han blev derfor altid kaldt "banjomand". Klubben stod og faldt med den entusiasme, der var til stede blandt de lokale, og efter et par år gik klubben over i historien.

Men jazzmusikkens rødder var allerede da vokset fast på møllens grund, og de stolte traditioner holdes i dag i hævd ved sommerens koncerter.

Farbror Svends Samling

Gårdejer Svend Bundgaard-Pedersen fra Børkopgård var en institution i Børkop.

Født i en søskendeflok på syv på slægtsgården, hvor han selv blev 12. generation sammen med sin søster, Dortha, da de overtog gården i 1942.

Søskendeparret var kendt af enhver i Børkop og omegn som: faster Thea og farbror Svend.

Farbror Svend var født med udtalt samler-instinkt.

Det var naturligt for ham at samle, og hans samler-interesse var særdeles rummelig: Gamle mønter, ure, møbler, billeder, gamle landbrugsmaskiner og brugsting, som tiden havde overhalet brugen af.

Han samlede også oldtids-minder, sten, økser, kiler, flækker og meget andet.

Det rygtedes snart i vide kredse, at farbror Svend var en stor samler, og samlingen af gammelt landbo-husgeråd og maskiner voksede sig efterhånden til museums-størrelse.

Farbror Svend testamenterede hele den omfangsrige samling til Børkop Kommune i 1982, og den fandt nogle år senere sin plads i den gamle svinestald på Børkop Vandmølle, hvor den siden har været en af møllens attraktioner.

Børkop Vandmøllens Venner blev født p.g.a. Farbror Svends Samling, så frivillige kunne danne et net-værk og sørge for at holde samlingen åben for publikum.

Det er i høj grad Kristian Bertelsens fortjeneste, at foreningen blev en realitet samt at der blev skrevet en fortegnelse over samlingens genstande, så den kan formidles til gavn og glæde for store og små.

Og farbror Svends samling bliver brugt - til temauger i skolen såvel som til forenings-besøg, når Ældre Sagen fra Århus eller Silkeborg besøger Børkop Mølle og forsvinder i nostalgis favn.

Der er skumsprøjt på vandhjulet, når det er på fuld kraft på Børkop Vandmølle.

Fakta om Børkop Mølle

Det første skriftlige bevis for Børkop Mølles eksistens er fra 1564.

Men der har formentlig eksisteret en vandmølle på stedet siden omkring år 1100.

I 1638 ødelægges møllen af vandmasserne.

1658-1660 brænder svenskerne møllen ned.

1769 Børkop Mølle, der hidtil har hørt under kronen, altså Koldinghus, bliver privateje.

1799-1835 Mads Madsen bygger i 1816 en valkemølle

*Flagbejsning ved mølledagen.
Det er Kristian Bertelsen, der
første formand for Børkop
Vandmølles Venner, der bejser
flaget, mens Viggo Therkelsen
og borgmester Leif Skov syn-
ger med.*

ved bagslusen, fordi han havde overflod af energi.

1843-1875 Knud Madsen bygger også en vindmølle (1855-85), fordi han manglede energi.

1934-1946 Therkil Therkelsen, der er Viggo Therkelsens far, ejer møllen.

1956 Børkop Mølle standser og mølledammen tømmes.

1959- 1964 Ingeniør C.P. Christoffersen ejer møllen, der fredes i 1960.

1977 Børkop Kommune køber møllen, og den store restaurering indledes som beskæftigelsesprojekt for unge arbejdsløse under ledelse af tømrer Harald Nyborg.

1979 Staten køber møllen, og Miljøministeriet overtager møllen på den betingelse, at Børkop Kommune vederlagsfrit får bygningerne til rådighed for at indrette egnsmuseum og restaurant.

1984 Restaureringen er færdig, og legendariske Gunnar Nu Hansen sætter atter vandhjulene i gang under stor opmærksomhed.

1987 Viggo Therkelsen vender tilbage til møllen på opfordring af daværende borgmester Th. Bang Hansen, og møllen vækkes til live.

2004 Børkop Mølles store jubelår - med markering af møller Viggo Therkelsens 70 år på møllen og restaurantens 20 års jubilæum, som fejres ved mølledagen og kulminerer i november med afsløring af Viggo Therkelsens portræt, malet af billedkunstneren Lisbeth Ellinor, Vejle, og præsentationen af TV-Syds video om mølleren og møllen.

Ordforklaring:

En valkemølle appretere. d.v.s giver tøjet stivelse og glans.

Bestyrer-parret

Sigrídur Gudbrandsdóttir (kaldet Sigga) og Konrad Konradsson er par nummer seks på restaurant Børkop Vandmølle.

Det islandske fødte ægtepar, der er henholdsvis uddannet kok og tjener på fødeøen, er nemlig de sjette i rækken af bestyrere på restauranten, siden den blev etableret i 1984.

For Sigga og Konrad er Børkop Vandmølle både arbejdsplads og hjem. Parret bor nemlig i lejligheden i den ene møllelænge.

Det var et godt tilbud fra Munkebjerg Hotel, der har forpagtet restauranten, som i 2003 betød, at Sigga og Konrad forlod det store hotel, der dengang var den fælles arbejdsplads, og søgte nye udfordringer i Børkop. Og det er en stor udfordring at være bestyrer-par på Restaurant Børkop Vandmølle.

Fordi stedet skal favne både det folkelige og det fine, og både familier og feinsmekere skal føle sig tilpas og velkomne.

Sådan er stilen nemlig lagt i restauranten, og den forstår Sigga og Konrad at matche flot, når de både har konfirmerationer med gourmet-mad i restauranten og samtidig serverer en lækker buffet og steger hundredvis af grillpølser til swingende jazztoner på en solfyldt mølleledag.

De har "arvet" forskellige gourmet-arrangementer fra de forrige bestyrere, men gør selv ekstra meget ud af en vildtaften i efterårs-sæsonen, hvor de har jagtblæsere

til at blæse gæsterne velkommen – og til at følge hver vildt-ret til bords med en speciel fanfare.

Parret var i Danmark på ferie i 1989 for at besøge Konrads barndomsven i Horsens, da de begge fik tilbudt arbejde.

Og de tog en hurtig beslutning: pakkede sammen i Island, flyttede til Danmark sammen med datteren, Dagbjort, der dengang var seks år og begyndte i børnehaveklassen i Erritsø uden at kunne et ord dansk.

Det lærte hun lynhurtigt, og er nu på vej mod en uddannelse som service-økonom, mens hun serverer på en restaurant i Nyhavn.

Sigga har bortset fra et mellemspil på Trinity i Erritsø i et år, været ansat på Munkebjerg Hotel, siden 1989.

Konrads første tjener-job var på Hotel Skamlingsban-

Sigga og Konrad, værtsparret på restaurant Børkop Vandmølle, er klar til at tage imod gæstebud.

ken, før han kom til Munkebjerg Hotel i 1990. I 1996 kom han til Middelfart Parkhotel, for at vende tilbage til Munkebjerg i 1998.

Udover parret selv er der ansat en kok, to kokke-elever, en tjener og en tjener-elev plus diverse løsarbejdere, der hjælper til ved spidsbelastninger.

Og dem er der mange af i forårs- og sommersæsonen, når konfirmationer og bryllupsfester står i kø.

Restaurant Børkop Vandmølle er i kraft af sin fantastiske beliggenhed i den fredede møllebygning ved åen en attraktion, som giver de bedste rammer til enhver festlig lejlighed.

Restaurant og selskabslokaler har plads til 200 gæster. Sigga og Konrad møder mennesker, der bærer sorg og glæde.

Begravelses-kaffen bliver ofte drukket på Børkop Vandmølle, hvor afdøde måske har holdt sine glade livsfester.

I køkkenet regerer Sigga, og hendes menu-forslag er altid båret af kvalitet og præget af årstidens råvarer.

Hver måned har sin gourmet-menu, men hun holder nu også at tilberede god, gammeldags og gedigne danske retter som karbonader med grønsager, som altid er et hit.

I Sigga og Konrads lille "rige" på Børkop Vandmølle betyder mølleren og mølleriet meget.

De er hver især med til at gøre stedet levende, og har gavn af hinanden - for den enes kunder er som regel også den andens

Møllersvenden

Han er autodidakt som møllersvend, og svendebrev og anden blåstempling er såmænd heller ikke nødvendigt, når det nu er lysten, der driver værket.

Sådan er det for Kurt Hansen, møllersvend og afløser for Viggo Therkelsen på Børkop Vandmølle.

Kurt Hansen er uddannet mejerist, og det er absolut en brugbar ballast til arbejdet på møllen.

Kurt blev medlem af Børkop Vandmøllens Venner på opfordring af sin hustru, Sonja, der mente, at det lige ville være sagen for ham.

Og hun fik ret.

Møllersvend Kurt Hansen - er autodidakt, men gjort af et godt stof til opgaven på vandmøllen.

Kurt Hansen på arbejde i møllen, hvor han afløser Viggo Therkelsen.

Nu er det sådan, at Kurt er begavet med praktisk hånddelag, humor og hjerte for mølle-sagen. Han har flair for arbejdsgangen, og så har han let ved at komme i samtale med møllens mange gæster.

Og det er en helt nødvendig egenskab, som Viggo instinktivt fornemmede, da han shaghajede Kurt til at hjælpe sig på møllen.

De to: mølleren og hans svend, går godt i spænd. Viggo har erfaringen, Kurt kræfter og vilje til at udføre arbejdet.

Nu er det sådan, at Kurt har taget over, selv om Viggo stadig kommer på møllen hver dag. Næsten.

Og med Kurt Hansen som møller på Børkop Vandmølle, er fremtiden foreløbig sikret.

Til glæde for lokalsamfundet, men bestemt også for alle de mange gæster fra nær og fjern, der hvert år valfarter til Børkop Vandmølle for at opleve en mølle i funktion. Lytte til anekdoter om fordums møllere, studere den fine samling af korn-sorter og til vandmøllens helt specielle melodiske stemme, når den maler korn til mel.

Borgmester Leif Skov -byder velkommen til mølledag anno 2004, mens Forsvarsbrødrenes Sangkor står klar til at optræde i baggrunden.

Lykken er at spise rød-spættefilet og pommes frites i restauranten hos Sigga og Konrad, når man har været til jul på møllen.

Nå, lille Gudrun, vil du smage sødsuppen, synes Viggo Therkelsen her at sige til sin bustru.

Gastronomi og levende kulturhistorie

Man skal ikke gå i andres fodspor, så kommer man aldrig foran!

Ordene er John Jensens. Manden, der i 10 år var bestyrer af restaurant Børkop Vandmølle og forstod at kombinere gastronomi og stedets levende kulturhistorie, så det vakte opsigt.

John Jensen har aldrig gået i andres fodspor, men har på Børkop Vandmølle skabt ry for gastronomi af høj karat og traditioner, som stadig holdes i hævd.

John Jensen har den store fordel, at han er lokal forankret og har boet i området siden 1976, mens han var kok på Munkebjerg Hotel og siden souschef og køkkenchef her. Han var med fra begyndelsen og kunne allerede før møllen blev restaureret se, at stedet egnede sig fortrinsligt til at indrette en restaurant.

Fordi Børkop Vandmølle er en unik seværdighed, som er en kvalitet i sig selv.

Og når man kombinerer en arbejdende mølle og en samling af landbrugsredskaber med muligheden for at spise og drikke godt i stemningsfyldte lokaler, så er helhedsoplevelsen total, tænkte John Jensen.

Og sådan blev det, da han fik kontakt til de relevante personer som nu Kristian Bertelsen, Viggo Therkelsen, Harald Nyborg, Henning Svendsen og Svend Wakefield. I restaurant Børkop Vandmølle var filosofien fra begyndelsen at give gæsterne det ypperste, og sådan blev det.

Formiddags-kaffen var altid klar til Viggo Therkelsen i restauranten, som er indrettet i Viggos barndomshjem. Her var det Viggos mor, der lavede maden til hverdag og fest, som hun også gjorde den dag, Gudrun og Viggo blev gift i 1944.

Da de fejrede guldbryllup i 1994, var det John Jensen, der lavede maden.

Og da de holdt diamantbryllup i 2004, stod Sigga for menuen.

For selvfølgelig skulle festen holdes på Børkop Vandmølle!

John Jensen husker, hvordan mad-anmelderen fra Berlingske Tidende roste total-oplevelsen af gastronomi og kulturhistorie til skyerne. Og skrev nok så kryptisk, at restaurant Børkop Vandmølle var det eneste sted, hvor det var tilladt børnene at lege med maden! – Apropos de græssende får.

John Jensen indførte den tradition, at gæster til de store livsfester samledes i mølleriet til en velkomst-drik, og det var et stort hit, at folk kunne mødes her og se møllehjulene arbejde, før de gik til bords.

Og han var vært for ambassadører fra alverdens lande, der her fik en usædvanlig oplevelse af levende dansk kulturhistorie.

John Jensen brændte for Børkop Vandmølle og ambitions-niveauet og engagementet var højt.

Selv om hjerteproblemer sendte ham til tælling kort efter start, så skruede han aldrig ned for ambitions-niveauet, men holdt den gastronomiske fane højt.

Også hvad angår uddannelse af kokke-elever. Flere elever fra Børkop Vandmølle er vokset videre til noget

stort. Som nu f.eks. Jesper Jensen, der i dag driver Aagaard Kro, Thomas Herman Petersen, der er køkkenchef på restaurant Kong Hans i København, og Mads Magnussen, der er ansat på in-stedet Nørrebro Bryghus, og Kirsten Rendbæk, der er på Sølyst i København.

John Jensen iscenesatte særlige gourmet-aftener med gæstekokke hentet i udlandet via det enorme netværk, han har fra sit engagement i Køkkenchefernes Forening, som skuemester (censor) og sin deltagelse i OL for kokke.

Børkop Vandmølle inviterede til nytårs-kur med champagne og kogt torsk – og enorm tilslutning fra nær og fjern.

Og han introducerede den populære: Tag toilettasken med til Børkop Vandmølle!

Det var et arrangement, der gav behørig genlyd i hele regionen, og folk valfartede til i håb om at være den heldige vinder af aftenen, hvor de skulle gætte ingredienser i menuen. Og den, der fik flest point, fik samme aften en gratis overnatning på Munkebjerg Hotel!

John Jensen indførte også traditionen med at lade områdets børnehave- og dagplejebørn spise på restauranten i december, når de havde vækket nissen på mølleloftet, ligesom der altid var Anders And-blade og andet børnevenligt i købmandsdiskens skuffe i restauranten. De skiftende kunst-udstillinger blev også indledt i John Jensens tid, ligesom de populære musik-arrangementer tog form. Det var en travl og god tid, som John Jensen mindes med glæde.

Og vandmøllens gæster har fortsat glæde af de initiativer, han grundlagde i sin tid som restaurantens bestyrer.

Indhold

Forord - Børkop Vandmølles Venner	5
Forord - Vibeke Kruse	6
Møllerens filosofi	7
Viggos idol: Knud Madsen	17
Hverdag på møllen	25
Bang Hansen og møllen.....	31
Kundemøllens forfald	34
Jul på møllen	39
Lykkestenen.....	46
Mølledag med historisk vingesus	51
Sommer-jazz på møllen	57
The Watermill Jazzclub	59
Farbror Svends Samling	60
Fakta om Børkop Mølle	62
Bestyrer-parret.....	64
Møllersvenden	67
Gastronomi og levende kulturhistorie	71